to habendum, & quidquid ad hoc pertinet argumentum. 546
JUDICIUM EXTREMUM, ET GENERALE; & quidquid ad hoc argumentum spectat. 559
JUDICIUM TEMERARIUM; falsa suspicio; cogitatio alienæ existimationi injuriosa. 588.
JURAMENTUM. Perjurium, blasphemia, imprecatio. 606

BIBLIO-

BIBLIOTHECA CONCIONATORIA.

ECCLESIA.

Submissio, & Obedientia, quæ debetur Ecclesiæ: Ecclesiæ infallibilitas in materia Fidei: Hæresis, & Hæretici Ecclesiæ rebelles.

MONITUM.

EO in sensu, in quo istic Ecclesiam accipimus, liquido innotescit, argumentum hoc prorsus aliud esse a Fide, de qua suo loco dicemus, & ab institutione Religionis Christianæ, de qua jam dictum est. Verum nihilominus est, Fidem, Ecclesiam, Religionemque Christianam nonnumquam nomina esse synonima, & quæcumque inter illas statuatur distinctio, eas tamen ultro citroque sese vicissim continere, & complecti. Admonere tamen sufficiat nihil a nobis allatum iri hoc in loco, quod proprie non spectet ad Ecclesiam, in naturali sensu desumptam; videlicet pro fidelium cætu in eadem fide coalescentium, ac eorumdem Sacramentorum consortium, qui ipsum visibile caput, D. Petri Successorem, & Jesu Christi Vicarium agnoscunt.

Cum Ecclesia hoc in sensu intellecta, a Filio Dei instituta, & a Spiritu Sancto gubernata plurimas habeat qualitates, quibus ab aliis schismaticis, hæreticisve societatibus distinguitur; cum videlicet Una sit, Sancta, Catholica, Apostolica, & Romana; necnon perpetua, & nulli errori obnoxia; non prætermittemus ea, quæ sub his titulis magis notatu digna occurrerunt, & apta seu ad probandum, Ecclesiam hanc veram esse, & ad eos, qui secesserunt ab illa, iterum ad eam compellendos; seu ad eos qui in sinu illius nati, atque instituti sunt, adhortandos, ut corpore adeo sancto se veluti digna membra perhibeant.

Itaque sive controversiæ instituatur sermo, sive orthodoxa hac in re doctrina supposita, satis sit excitare Auditores, ut tamquam veri Ecclesiæ Filii vitam traducant, non deerit, unde propositum abunde expleri queat argumentum. Verum cum non posit omnino evitari sermo de illis, qui ab Ecclesia recesserunt, & qui eidem rebelles sunt; ea putavimus addenda, quæ & Hæreticorum pertinaciam, & mala, quæ Hæresis gignit, respiciunt.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Varia Concionum hujus argumenti Systemata.

I. DUæ propositiones, eeque certissimæ, ac morales, Concioni de Ecclesia, & argumentum suppeditare possunt, & divisionem. Prior est, extra Ecclesiam salutis spem omnem esse interclusam; posterius vero, ad salutem assequendam non sufficere, esse in Ecclesia, nisi vita secundum leges & præcepta, quæ nobis ab illa traduntur, diligentissime componatur.

Quod ad priorem attinet propositionem: Primo. Liquet sine fide neminem salvari posse, quemadmodum testatur Apostolus: *Sine fide impossibile est placere Deo.* At in Ecclesia tantum vera fides inveniturj; videlicet fides earum veritatum, quas Dei filius hominibus revelavit: per Ecclesiam eas nobis proposuit, & per organum illius eas nobis cognoscendas tradidit, nec non de illis edocuit. Quapropter Hæretici, qui sunt extra Ecclesiam, vel non credunt omnino has veritates, vel eas dividentes, earumque unam tantummodo partem credentes evertunt fidei unitatem, ideoque nullam prorsus habent fidem, & ita misere intereunt. Arcæ Noeticæ comparatur Ecclesia, ubi illi solum aderant, qui ibi fuerant inclusi, & universale diluvium, quo reliqui omnes absorpti fuerunt, evasere. Qua in re divinam erga nos misericordiam benedicere, atque admirari debemus, quod nos in Ecclesiæ suæ sinu voluerit nasci, nosque in hac inclusrit Arca, ut si vellemus, salus nostra in tuto collocaretur. Non ne in omnes gratiarum actiones nos effundi par est ob tantum hoc beneficium, quod æternæ felicitatis nostræ fons est, ac principium?

ad Hebr. 11.

2. Extra Ecclesiam uti fides non est; ita neque charitas, neque verus Dei amor, neque gratia sanctificans, quæ nos Dei filios efficiens Cœlestis Regni facit hæredes: quod docet S. Augustinus per hæc verba, quæ in mortalium omnium ore versantur. *Si quis absque Ecclesia inventus fuerit, alienus erit a numero filiorum Dei; nec habebit Deum Patrem, qui Ecclesiam noluerit habere Matrem.*

Tract. de Symbol. cap. 10.

3. Qui extra Ecclesiam est, in via salutis non est, qui ergo extra hanc vitam sunt, sperare non debent se beatum hunc terminum, quo fidelibus omnibus contendendum est, assecuturos. Ecclesia nos regit, atque institutis suis, vero Dei verbo, Sacramentis, quæ confert, & quæ totidem sunt gratiæ, salutisque fontes, nec non luminibus, quæ nobis impetrat a Deo, illuc adducit. Qui extra Ecclesiam versantur, omnibus his destituuntur auxiliis, cumque extra viam sint, quo progrediuntur magis, eo magis aberrant, ac denique in nullam spem reditus evagantur.

Propositio Altera: Ut salutem nostram operemur, satis non est in vera Ecclesia versari, eamque extrinsecus palam profiteri, nisi leges illius observentur, & nisi hominis Christiani vita huic professioni digne respondeat. 1. Ut enim salvi fiamus, fides una non sufficit, quod affirmant hæretici, nisi eam charitas, & bona opera comitentur; sine quibus in Ecclesia non sumus, nisi tamquam membra mortua, Spiritu Sancto reliquum vivificante corpus non animata: & quamvis ab illa avulsi non simus ut Hæretici, atque Schismatici, participes nequaquam sumus vitæ gratiæ, quam nobis Jesus Christus promeruit: & si hoc in statu versamur, si Christiano homine, & vero Ecclesiæ filio dignam non ducemus vitam, numquam in Cœlo Regni Filii Dei participes erimus. 2. Quia cum Sancta sit Ecclesia ob eas rationes, quas alibi attulimus, opus est, ut qui componunt illam, ejusque membra, & filii sunt, sint quoque Sancti; ad id enim unice illam instituit Deus, ut illi Sancti essent; in quem veluti scopum omnia collimant præcepta, omnis, quam præscribit, morum disciplina, omnia, quæ confert Sacramenta, quæ totidem sunt fontes salutis, &c. 3. Nisi enim vitam traducimus eo honore dignam, quem tamquam Ecclesiæ membra obtinemus; hæc nos tamquam rebelles respicit filios in proprio sinu ipsius bellum sibi inferentes; ideoque ingratio-

res sumus, & nocentiores, quam quos vel ab ipsa nativitate admittere, vel quos numquam ad se evocare dignata est. Ideo in nos severius, quam in Ethnicos, & Infideles animadvertetur, & ambigendum non est, quo minus pro Fidelibus nequam, pro filiis ingratis, ac perfidis, quitot, tantaque salutis suæ adminicula contempserunt, qui licet in Arca includerentur, naufragium tamen sunt passi, peculiaris, atque multo gravior sit futurus infernis. *Ab: væ nobis, si tantam neglexerimus salutem*, exclamat Apostolus, Quid non exprobrabit illis Dei Filius, cum in sæculorum fine lolium separabit a tritico, & mali Christiani eamdem cum Infidelibus, & Hæreticis sortem consequentur? *Ad Hebr. 2.*

II. 1. Ecclesia Dei opus est, cum nemo præter ipsum illius auctor esse possit. Multitudo, ac varietas gentium, ac personarum illam constituentium, præstantia veritatum, quas docet, difficultas, ac repugnantia, quam experiuntur homines mentem suam iis submittendo, quæ rationis fines excedunt, & subjiciendo voluntatem legibus, quibus omnia naturalia illorum studia offenduntur, non sinunt, aliud a nobis ferri judicium. Nulla humana potentia id assequi potuisset, ut tot populos impelleret ad sincere amplectendam eam fidem, quam tot tyranni, atque hæretici oppugnabant.

2. Ecclesiam Dei Spiritus regit, atque tot sæculis gubernat; alioquin enim portis inferi quæ in illam toties fecerunt, hodieque sævissimos impetus faciunt, minime restitisset. Itaque fassus Hæreticorum zelus, eorum doli, ac impotentia numquam contra eamdem prævalebunt, ut illam in errorem impellere possint; sed nostrum est illi hærere atque ab ea numquam divelli.

III. Pro argumento desumi possunt præcipuæ qualitates, vel proprietates Ecclesiæ, ubi omnes fere consueverunt Concionatores, & Auctores, qui argumentum hoc pertractarunt. 1. Unitas. Omnia Ecclesiæ membra Jesu Christo unita sunt, qui eorum caput est, & cum eo unum tantummodo corpus efficiunt. ut inquit Apostolus; per submissionem unita Pastoribus suis, qui & ipsi uniti sunt cum eodem visibili Capite, Divi Petri Successore, super quem Jesus Christus suam ædificavit Ecclesiam.

2. Perennitas in legitima Pastorum successione ab Apostolis ipsis petita, quod invicte hanc veram esse Ecclesiam demonstrat.

3. Universalitas, atque latissima extensio, propter quam Catholica appellatur, quod nomen nulla umquam secta auta est usurpare.

IV. Si late nimis evagari videatur Sermonis argumentum, ubi tractandæ assumantur tres, vel quatuor Ecclesiæ proprietates, videlicet quod Una sit, Sancta, Universalis, & Apostolica, quemadmodum Nicænum explicuit Concilium, duæ tantum deligi possunt, quæ maxime essentiales videntur, videlicet

1. Veritas, cum a Spiritu Sancto fuerit inspirata, illam, ubi de fide agitur, errare non posse demonstrat.

2. Sanctitas, quę in tribus consistit: 1. quod nihil in fide ejus est, quod Deo sit contumeliosum: e contra omnes illius sentus in Dei honorem cedunt, atque sunt præstantiæ ejusdem conformes: 2. quod nullum probat malum, sed potius bonum omne, & probat, & suadet; 3. quod quidquid illa facit, & quidquid corpori illius tribui potest, laude dignum est, atque ad Dei cultum collimat: cum crimina privatorum sint, & nequaquam prohibeant quo minus sanctum sit corpus.

V. Subsistere etiam licet in sola Ecclesiæ infallibilitate, ubi de Fide agatur, quod præstitit Auctor Sermonum in omnia Ethicę Christianæ argumenta, eaque probare:

1. Ex illius Unitate: quia uno dumtaxat Spiritu regitur, qui Spiritus Sanctus est, qui cum sit veritas eadem, nequit permittere, ut illa in errorem labatur. Ad hæc fi fides, quam profitetur, ita Una est, ut qui eam dividere, ac partiri velit, eam evertat; cum per Ecclesiam Deus nos fidei veritates edoceat: non esset amplius Una, si hujus Ecclesiæ membra aliter, aliterque in uno eodemque fidei sentirent articulo.

2. Ex illius duratione, ac perpetuitate: Si enim infallibilis non esset, perpetua non esset: quippe statim ac in errorem aliquem cecidisset, jam vera non fuisset Ecclesia.

3. Ex illius Universalitate: Si enim in humanis conformis omnium populorum sententia, omniumque Sapientum consensus sufficit, ut veritas certa, & constans fiat; hoc potius in fide locum habere debet; etenim Sapientiæ Dei, ac fidelitatis promissionum ejusdem est, ut omnis Ecclesia, quam ipse coegit, in errorem non ruat.

Ecclesiæ tria applicari possunt verba, quæ de se ipso Dei Filius dixit: *Ego sum via, veritas, & vita*; ac inde tres concionis partes fieri. VI. Joan. 14.

1. Una Catholica Ecclesia nos docet viam in cœlum eundi, & tamquam fidelis Dux nos illuc adducit.

2. Una illa habet doctrinę veritatem, cujus fulcrum, & columen est, ut dicit Apostolus.

3. In una illa vita gratię invenitur; quandoquidem illa Jesu Christo nos parit, alit, ac servat in hac vita Sacramentis, ac verbo Dei.

1. Nullum subimus discrimen nosmet in omnibus subjicientes Ecclesiæ sententiis. In hoc sequimur solum ducem, quem nobis tradidit Deus; sequimur normam, quam sequti quoque sunt qui majori sanctitatis, & doctrinæ laude floruerunt: & habemus utilissimos actionis hujus nostræ Vades, Pastores videlicet eruditissimos. VII.

2. Omnia in periculum adducimus nosmet iisdem non subjicientes: vel enim privatum sequimur sensum, spiritumque, qui errorum, hæresumque omnium est fons, vel sequimur sententiam eorum, qui sunt in errore, & qui recedentes a veritate, & via, quam ipse Dei Filius nobis præscripsit, non errare non possunt, secumque nos adducere in præceps.

1. In Ecclesia visibili adest S. Petri cathedra, ubi sedent, qui gubernant Ecclesiam, ligandi atque solvendi, erudiendi, &c. facultatem habentes. VIII.

2. Cathedra hæc una est, quamvis plurimi ibi sedeant propter unionem, quam reliquæ particulares habent cum Sancti Petri cathedra.

3. Qui ibi sedent, etiamsi vitiosi sunt, eamdem tamen habent auctoritatem, & potestatem, ac nos illis eamdem reverentiam, atque obedientiam debemus.

1. Ecclesia est Jesu Christi Sponsa, cui Spiritum suum, suam potestatem, atque auctoritatem ligandi, atque solvendi, suamque Sanctitatem, &c. communicavit. IX.

2. Deinde Mater est Fidelium; per illam enim Dei Filius Cœlestis ejusdem Sponsus vitam nobis tribuit, eamque semel amissam reddit: cumque nobis dederit divinam hanc, supernaturalemque vitam, eam alit proprii Corporis esca, quam illi reliquit; & verbo, atque Sacramentis quæ eidem commendavit. Unde sequitur illam a nobis tamquam matrem esse colendam, illi nobis esse parendum, ab illa recipienda esse documenta, ejusque sententiis acquiescendum.

1. Ecclesia Sancta est, quia est Jesu Christi Sponsa, qui, ut inquit Apostolus Sanctificavit illam suum pro eadem effundens Sanguinem, ut eam sine ruga, & macula efficeret. Non debemus ergo dedecorare illam vitiis nostris, vitęque nostrę flagitiis. X.

2. Regitur a Spiritu Sancto, qui eidem inspirat, eamque gubernat; non igitur velle possumus esse ex filiorum ejusdem numero, alium sequentes spiritum, aliosque sensus sensibus ejusdem oppositos amplectentes.

1. Cur permittat Deus hæreses, quæ tot in Ecclesia dissensiones, ac populationes efficiunt; utilitas, quam hinc pro Electis suis, ac Fidelium perfectione Deus percipit. XI.

2. Ratio eas dignoscendi est sensum Ecclesiæ consulere, ac videre, quid hac in re ab illa fuerit sanctum.

Ratio se ab illis tuendi est mordicus Cathedræ S. Petri adhærere.

Assumi denique potest hic S. Augustini locus, quo omnia Ecclesiæ bona continentur. XII.

1. Ecclesia norma est, quam sequi debemus in veritatibus fidei.

2. Ecclesia norma est vitę, morumque nostrorum in legibus, quas nobis præscribit.

PARAGRAPHUS II.

Fontes, Auctoresque, unde erui potest copia ad propositas concionum structuras exornandas.

SAnctus Augustinus pluribus in locis de Ecclesia sermonem instituit, quorum præcipui tantum memorabuntur. Sancti Patres.

Primus est liber integer *de Unitate Ecclesiæ*, ubi inter cætera ostendit ad verum Scripturarum sensum intelligendum confugiendum esse ad Ecclesiam.

Idem *lib.* 2. contra Petilianum probat illum esse Schismaticum, quia cum Fidelibus totius orbis non communicat.

Idem *Epist.* 222. *ad Consentium* docet, hæreticos omnes Scripturis abuti, errores suos probaturos.

Idem *lib. de Utilit. credendi* docet quomodo quærenda sit veritas, & qua ratione ille usus fuerit; ut errorem excuteret.

Idem *contra Epist. Manichæi* declarat, quænam res ipsum Ecclesię Romanę vinctum teneat.

Idem *lib. de Moribus Ecclesiæ c.* 30. moralem disciplinam Ecclesię commendat.

Idem *cap.* 34. ejusdem libri docet nemini ab Ecclesię doctrina recedendum esse sub prætextu vitiorum, & flagitiosæ eorum vitæ, qui eam vel gubernant, vel sequuntur.

Idem in Psalmum 128. hæc explicans verba: *Sæpe expugnaverunt me a juventute mea*, ostendit quanta mala a fidelibus nequam omnibus sæculis perpessa fuerit Ecclesia.

Idem *lib. de catechizandis rudibus*, ostendit in Ecclesia peccatorum, ac iniquorum numero numerum bonorum, & justorum superari.

Idem in Psalmum 23. ea explicans verba: *Ipse super maria fundavit eam, & super flumina præparavit eam*, ostendit Ecclesiam a Deo roboratam, confirmatamque fuisse contra omnes persecutionum, hæresumque procellas.

Idem *Hom.* 1. *in Apocal.* in hæc verba: *Et pedes ejus similes aurichalcho*, ostendit Ecclesiam in eo, quod ad mores pertinet sub finem sæculorum longe aliam futuram ab ea, quæ fuit ab initio.

Idem *Sermone* 182. *de Tempore*, docet eum, qui extra Ecclesiam est, non esse vere Christianum; quod ipsum ostendit tractatu tertio *de Symbolo cap.* 11.

Idem *Serm.* 10. *de Temp.* justam instituit comparationem inter Ecclesiam, & Sanctam Virginem Dei Matrem.

Idem in Psalmum 126. ostendit Ecclesiam prodiisse ex aperto latere Filii Dei de cruce pendentis eo modo quo Eva ex latere Adæ fuit educta. Hoc ipsum docet tract. 120. in Joannem.

Idem *Sermone* 49. *de Verbis Dom.* ostendit quomodo ex Judæis, & Gentilibus una tantum facta fuerit Ecclesia.

Idem *lib. de Fide, & Symbolo cap.* 10. docet Hæreticos, atque Schismaticos ab Ecclesia esse divulsos, alios quidem, quia ejus fidem abjurant, alios vero, quia illius unitatem discindunt.

Idem *lib. de vera Relig. c.* 7. ostendit Romanam Ecclesiam ab omnibus Catholicam haberi, ac unam illam hoc nomine appellari ab iis, qui eam sequuntur, & oderunt; ab Ethnicis, & ab Hæreticis.

Idem *lib. quæst. sup. Judic. quæst.* 49. docet Ecclesiam omnibus fuisse ætatibus, omnibusque sæculis, initio ab ipso Adam desumpto.

Idem *in Psalm.* 101. ostendit Ecclesiam perire non posse, eamque semper mansuram, quamquam plurimi ab ea recedant, eamque relinquant.

Idem *in Psalm.* 103. docet Ecclesiam, quippe quę super Jesum Christum ædificata est, inconcusso inniti fundamento.

Idem *tract.* 124. *in Joan.* ostendit S. Petri supra reliquos Apostolos principatum; & super hanc petram Ecclesiam fuisse ædificatam.

Idem *lib. de Agone Christiano cap.* 12. ostendit Ecclesię firmitatem contra impetum Ethnicorum, atque Hæreticorum.

Idem *lib.* 2. *contra Crescon. cap.* 33. ostendit Ecclesiam in iis, quę ad fidem spectant, falli non posse.

Idem *lib.* 3. *de Baptismo cap.* 16. ostendit extra Ecclesiam neque Charitatem esse, neque Spiritum Sanctum.

Idem *lib.* 7. *cap.* 51. *ejusdem libri*, docet Ecclesiam bonos, malosque complecti, quod ipsum tradit alio in libro, cui titulus: *Parvus libellus de Symbolo.*

Idem *tract.* 18. *in Joann.* ostendit hæreses omnes inde proficisci, quod Scripturis sensus affingitur Ecclesiæ sensui contrarius.

Idem *lib.* 18. *de Civit. cap.* 51. eos esse hæreticos docet, qui mordicus Ecclesiæ decisionibus obluctantur.

Idem *Epist.* 162. *ad Episcop. Donatistas* docet eos omnes, qui in errore versantur, non ideo hæreticos esse, si præsto sint, ut Ecclesiæ sensui acquiescant.

Sanctus Gregorius *Hom.* 15. *in Ezechiel.* loquitur de unitate Ecclesiæ, quę fuit ab initio mundi, eritque usque in finem.

Idem *in Psalm. Pœnit.* 4. docet Universalem Ecclesiam unam esse sub eodem Capite.

Idem *lib.* 2. *Moral. in Job cap.* 9. ostendit omnia bona hæreticorum opera sine meritis esse, quod ipsum probat *lib.* 1. *Epist.* 53.

Idem in Psalmum 5. ostendit Ecclesiam usque in sæculorum finem esse mansuram.

Idem *lib.* 26. *Moral. in Job* in prolixo Sermone de Arca Noe colligit, quidquid dici potest de Ecclesia.

Idem *lib.* 3. *in Reges* docet Synagogæ gloriam ad Ecclesiam fuisse translatam.

Sanctus Ambrosius *lib. de Abraham* Ecclesiam Rebeccæ comparat potum Eliezero præbenti, ibique elegantem instituit similitudinem.

Idem *lib. de Fide Orthodoxa contra Arianos* docet quam perniciosi sint Hæretici Ecclesię.

Clemens Alexandrinus *lib.* 1. *Pædagog. c.* 7. Ecclesiam tamquam scholam exhibet, ubi fideles veritatem, solidamque pietatem condiscunt.

Sanctus Hieronymus in hæc Psalmi 39. verba, *Annuntiavi justitiam tuam in Ecclesia magna*, Deo gratias agit eo quod ad Ecclesiam suam ex omnibus terrarum partibus homines evocaverit, & quod illam in universum terrarum orbem late protenderit.

Idem *in Dialogo contra Luciferianos* Ecclesiam cum Arca Noe comparat, quæ omnia animantium genera complectebatur, postquam ostendit in Ecclesia tot mortales adeo moribus inter se diffidentes contineri. Hic ipsum ostendit in caput 12. Isaiæ.

Idem *in cap.* 23. *Jeremiæ* docet Hæreticos esse sine missione, ac perperam Apostolico sese ingerere ministerio.

Idem *lib.* 1. *cap.* 6. *Osee* in hęc verba; *Væ eis quoniam recesserunt a me*, flagitiosam Hæreticorum vitam describit.

Origenes *lib.* 1. *in Job* ostendit, quomodo Hæretici insurgant in Ecclesiam, eamque depopulantur.

Idem *Hom.* 7. *in Ezechielem* tradit, quomodo Hæretici hypocrisi sua, fucatisque virtutibus ospopulis fubliniunt.

Tertullianus *lib. de Præscriptionibus cap.* 19. docet, nihil contra Hæreticos Scripturæ auctoritatem proficere; illam enim eludunt, ac pro modulo suo interpretantur; sed Ecclesiæ unius esse verum ejusdem sensum declarare.

Sanctus Chrysostomus Hom. 36. in primam Sancti Pauli ad Corinthios Epistolam, primævę Ecclesię statum ostendit, eumque cum ævi sui Ecclesia comparat.

Idem *Serm.* 6. *in Epist. ad Ephes.* ostendit primos fideles toto cœlo sanctiores, æquioresque fuisse, quam nodierna sint die.

Idem *Homil.* 23. *ex Imperfecto opere in cap.* 8. *Matth.* prolixam instituit comparationem inter Ecclesiam, ac navim mari agitatam.

Idem *Hom.* 48. *ejusdem operis in cap.* 24. *Matth.* ostendit quomodo hæreticorum auctus est numerus.

Idem *Hom.* 19. *in cap.* 7. *Matth.* dolos aperit quibus utuntur Hæretici, ut fucum populis faciant.

Sanctus Cyprianus egregium edidit librum *de Unitate Ecclesiæ*, ubi plurima, eaque optima hujus habet argumenta, de quo passim etiam in operibus suis verba facit.

Sanctus Basilius *Epist.* 3. docet, quam late Ecclesia ævo suo fines protendisset, licet Ariani eam misere divexarent.

Vincentius Lirinensis *in Comm. cap.* 3. ostendit eas esse Catholicas veritates, quas ubique tradit Ecclesia.

Sanctus Bernardus *in Serm. ad Pastores in Synodo* acriter queritur, quod mali fideles sævius persequuntur, quam tyranni, & hæretici.

Idem *Serm.* 65. *in Cantica* hæc explicans verba: *Capite nobis vulpes parvulas*, ad vivum describit mores, ac versutias Hæreticorum. *Cantic.* 2.

Sancti Justinus, & Irenæus plura habent notatu digna de Ecclesia, & Hæreticis. Ascetici, aliique.

Petrus Canisius *Tom.* 1. *cap.* 1. *de Doctrina Christiana.*

Marchantius *in Horto Pastorum Tract.* 1. *sect.* 6. *&* 11.

Bellarminus *de Ecclesia*.

Morel libro de Ecclesiæ infallibilitate, cui titulus, *l'Oracle de la Verité*.

P. Guilleminot in libro, qui inscribitur, *la Sagesse Chrestienne* cap. 7.

Tridentini Concilii Catechismus in Symbolum Apostolorum.

Bzovius.

Maimbourg in Tractatibus de Controversiis; Tractatu de vera Ecclesia.

Methodus pacifica ejusdem Auctoris.

P. Thomassinus de Ecclesiæ Unitate.

Pelisson, Tractatu de Ecclesia.

Tractatus de Ecclesiæ Unitate, vel refutatio novi systematis Domini Jurieu.

Infiniti propemodum sunt Controversistæ, ac Theologi Scholastici, qui argumentum hoc pertractarunt, ac inter alios Maranda Tomo 2. Theologi Gallici, amplum edidit de Ecclesia Romana tractatum.

Concionatores Nuperi.

Mathias Faber in Opere Tripartito *Tom. 2. & 3. Conc. 8. & 9. in Dominicam primam post Pentecosten. Item Conc. 8. in Domin. II. & III. post Pentecosten.*

Molinier, Sermone pro feria sexta post quintam Quadragesimæ Dominicam.

Pater le Jeune, Presbyter Oratorii Sermone de Providentia Dei in Ecclesia contra hæreses.

P. Texier, Sermone pro feria quinta post alteram Quadragesimæ Dominicam de unitate, ac infallibilitate Ecclesię.

Joly propositione pro secunda post Pascha Dominica loquitur, de obedientia, quam debemus Ecclesię, & in quo hæc obedientia, consistat.

Maimbourg Sermone pro feria secunda post secundam Quadragesimę Dominicam de prærogativis Cathedræ Sancti Petri.

In Christianis lectionibus P. Simonis a Virgine ex familia Carmelitarum Sermo de Ecclesiæ qualitatibus invenitur.

P. Bourdalove in secundo Panegyricorum tomo, Sermone pro die festo Sancti Petri.

Auctor Sermonum in omnia Ethicæ Christianæ argumenta in Adventu Tomo 1. quemdam habet de Ecclesię infallibilitate Sermonem.

Idem in Dominicali Tomo 3. feria 2. Pentecostes Sermonem habet de Ecclesia, ubi ostendit ad eam pertinere Veritatem, & Sanctitatem.

P. Ludovicus Granatensis. *Titulo Ecclesia*.

Qui collectanea ediderunt.

Lohner. *Titulo Hæresis*.
Busæus in Panario. } *Titulo Hæretici*.
Labatha. }

PARAGRAPHUS III.

Loci, Exempla, & applicationes Scripturarum huic argumento.

Postula a me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Psalm. 2.

Apud te laus mea in Ecclesia magna. Psal. 21.

Deus fundavit eam in æternum. Psalm. 47.

Civitas Regis magni. Ibid.

Mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo; etenim Dominus habitabit in finem. Psalm. 67.

Dominabitur a mari usque ad mare, & a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Psal. 71.

Sæpe expugnaverunt me a juventute mea, etenim non potuerunt mihi. Psalm. 128.

Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Cant. 4.

Terribilis ut castrorum acies ordinata. Cant. 6.

Civitas Dei. Isaiæ 45.

Mons domus Domini in vertice montium. Isaiæ 2.

Solium Domini. Hierem. 3.

Vinea electa. Hierem. 2.

Regnum æternum. Daniel. 2.

Potestas ejus a mari usque ad mare, & a fluminibus usque ad fines terræ. Zach. 9.

Vocabitur Jerusalem civitas veritatis. Zach. 8.

Cavete a falsis Prophetis. Matth. 7.

Venit inimicus homo, & super seminavit zizania. Matth. 13.

Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi; omnia erga quæcumque dixerint vobis, servate, & facite. Matth. 23.

Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Matth. 18.

Simile est regnum cœlorum grano sinapis, &c. Matth. 13.

Simile est regnum cœlorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas, exierunt obviam sponso, &c. Matth. 25.

Simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti. Matth. 13.

Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi. Matth. 28.

Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua. Luc. 22.

Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Matth. 16.

Regnabit in domo Jacob in æternum, & regni ejus non erit finis. Luc. 1.

Ego sum ostium, per me si quis introierit, salvabitur, & ingredietur, & egredietur, & pascua inveniet. Joann. 10.

Erit unum ovile & unus Pastor. Ibidem.

Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Jesus. 1. ad Corinth. 3.

Vos estis corpus Christi, & membra de membro. Ibidem cap. 12.

Ut non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris. Ad Ephes. 4.

Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios autem Pastores, & Doctores, ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, in ædificationem Corporis Christi. Ibidem.

Ipse est caput Ecclesiæ, qui est principium, &c. Ad Coloss. 1.

Vos estis cives Sanctorum, & domestici Dei, superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu. Ad Ephes. 2.

Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea: ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ, ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid ejusmodi, sed ut sit sancta, & immaculata. Ad Ephes. 5.

Ecclesia quæ est domus Dei. 1. ad Timoth. 3.

Dedit (Christus) semetipsum pro nobis; ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Ad Titum 2.

Ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis: 1. ad Timoth. 3.

Hæreticum hominem post unam & secundam correptionem devita, sciens quia subversus est, qui ejusmodi est, & delinquit, cum sit proprio judicio condemnatus. Ad Titum 3.

Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci. Ad Hebr. cap. 13.

Maledictionis filii (Hæretici) derelinquentes rectam viam erraverunt. 2. Petri 2.

Arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ, sydera errantia. Epist. Judæ.

Murus civitatis, habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum Agni. Apocal. 21.

Exempla, & figuræ ex Veteri Testamento depromptæ.

Hæc formatio Ecclesiæ figura.

Prima, eaque vetustissima figura, quæ nobis Sanctam exhibeat Ecclesiam ex Sancti Augustini, aliorumque plurimorum Patrum sententia, Eva est, quæ efformata fuit ex costa Adæ dormientis. Notatu dignum est, Scripturas ad primæ hujus mulieris formationem exprimendam ea uti voce, quæ ad alicujus ædificii substructionem refertur: *Ædificavit Deus costam in mulierem*; Ecclesia enim in sacris literis exhibetur sub nomine ædificii Dei manu constructi, & cujus Salvator ipse & Architectus est, & primus lapis, & fundamentum. Quemadmodum autem Eva educta fuit ex primi hominis latere, ita quoque, Sancti Doctores inquiunt, Ecclesia ex latere Christi morientis educta est, cum ille oculos clauderet mortis somnum edormiturus. Ut propositæ insistamus allegoriæ; Ecclesia hæc Jesu Christi Sponsa vocatur, quam ita dilexit, ut vitam suam tradiderit, sanguinemque effuderit ad eam abluendam, eique omnem rugam, labemque, ut loquitur Apostolus, abstergendam. Ab illa omnes fideles spiritualem consecuti sunt nativitatem, per illam facti sunt Filii Dei, qui illam matrem suam vocant, eo quod ipsis gratię vitam contulerit; hæc illos nutrit, ac fovet sinu suo; & per hanc vitam æternam consequentur, donec illi subjecti fuerint, obtemperaverint, ac fideliter adhæserint. Genes. 2.

Aliæ Ecclesiæ figura est Arca Noe.

Arca Noe alia est Ecclesiæ figura, immo illa, qua Sancti Patres crebrius utuntur indigitaturi extra Ecclesiam nullam sperandam esse salutem. Et profecto figura naturalis est, ac in pluribus rebus consistit. Primum cum illi solum, qui in Arcam hanc sunt ingressi, effugerint ex universali cataclysmo, quo reliqui omnes absorpti fuerunt; ita illi tantum, qui sunt in Ecclesia, eique fideliter hærent, æternam effugiunt calamitatem. Secundo, quemadmodum in Arca & boni simul erant, & mali, videlicet Sem, & Japheth cum fratre Cham, ibique homines cum quolibet ferocissimarum belluarum genere permanebant; ita quoque Ecclesia non ex iustis tantum, bonisque viris coalescit, sed etiam ex improbis, ac nequam, qui non separabuntur, nisi cum illos dividet Deus. Tertio, sicuti filii Noe patientes permanere debuerunt in Arca inclusi, donec diluvium debacchatum est, ne aquis submergerentur una cum gigantibus, qui erant super terram; ita etiam fideles debent permanere in Ecclesia usque ad hujus vitæ finem, neque ex hoc asylo pedem proferre, ne cum profugis, atque apostatis pereant, qui ab ea recesserunt, & in nullam reditus spem ad interitum properarunt.

Jacob, & Esau in sinu Rebeccæ figura sunt eorum quæ fiunt in Ecclesia.

Rebecca semper habita fuit veluti Ecclesię figura; & pugna duorum filiorum ejusdem Jacob, & Esau in sinu illius, tamquam imago eorum, quæ erant eventura, & quæ eveniunt quotidie in illa: hæc enim Ecclesia sęculorum omnium decursu interiores eas sentiet dilanationes, quas Rebecca semel tantum experta est. Hæc in se continebit duos populos, quorum alter erit bonorum, piorumque fidelium, alter vero hominum nequam, & corruptorum. Hi populi se se ultro, citroque jugi bello lacessent. Si justi tantum essent in Ecclesia, vel ibi impii solum invenirentur, pauciora ibi fortasse bella occurrerent. Bonis zelus non esset pro malorum conversione; malis nulla cupiditas esset bonos pervertendi, persequendique. Sed bellum, quod illius viscera torquet, ad finem usque mundi vigebit; namque ex eodem Rebeccæ sinu, hoc est ex sinu ejusdem Ecclesię carnalis populus egredietur, quem exhibet Esau, & alter spiritualis, qui exhibetur in Jacob, & pertinet ad Jesum Christum.

Core, Dathan, & Abiron primi præbuerunt exemplum schismatis. Et eorum supplicia.

Vę dilaniantibus Ecclesiam; participes non erunt promissionum Jesu Christi, & ab eo severissima tantum supplicia debent pręstolari. Terra dehiscit sub pedibus eorum, qui unitatem infringunt; illa se ipsam, ut ita dicam, discerpit, ut in abyssum detrudat eos, qui mysticam Redemptoris tunicam lancinant; & Spiritus Sanctus per os David locutus ad capita adeo detestabilis facinoris alludebat, cum dicebat; mortem super illos irruere, & viventes adhuc descendere in infernum, quemadmodum illuc descenderant Core, Dathan, & Abiron, qui primi præbuerunt exemplum impiissimæ successionis; cum defecerunt a Moyse, & usurpare adnisi sunt Sacerdotium, quod Deus Aaroni destinaverat.

Synagoga Ecclesiæ figura.

Synagoga fuit Ecclesiæ figura; & Aaronis Sacerdotium Jesu Christi Sacerdotium exhibuit; nec non potestas, & jurisdictio Moysi, ejusque successoribus tradita docendi, explicandique legem Dei, imago fuit majoris potestatis, & jurisdictionis toto Cœlo amplioris, quæ deinde Sancto Petro, ejusque successoribus fuit collata. Sacerdotium, jurisdictio, & cathedra Synagogę initium quidem nacta sunt in Moyse, & Aarone; finem vero post Salvatoris Ascensionem, & promulgationem Evangelii; quemadmodum enim assurgente sole umbræ evanescunt; ita figurę quoque dissipatæ sunt, ubi veritas illuxit. Tunc Moysis cathedra, ut Origenes inquit, immutata est in Ecclesiæ Cathedram, quæ cathedra est Jesu Christi. *Post adventum Christi sedent Apostoli super Cathedram Ecclesiæ, quæ est Cathedra Christi.* *Tract. 14. in Matth.*

Successio Pastorum in Synagoga figura est Successionis, quæ est in Ecclesia.

Donec perstitit Synagoga a Moyse ad Jesu Christi adventum numquam defuit legitima Pastorum successio, & cum Pastorum successione vera doctrina, & jurisdictio semper ibi viguit, licet virtus, & sanctitas Moysis, & Aaronis ibidem non perseveraret, & Prophetę sępe redarguerent Pontifices Synagogę avaritiæ nomine, ambitionis, injustitiæ, & negligentiæ, qua gregis sui curam gerebant. Inter morum eorumdem corruptionem, ac vitæ flagitia semper ibi reperimus legitimam Pastorum successionem, quibus auctoritas aderat, & doctrina; cum Divina Providentia numquam permiserit, ut vitia, ac scelera prævertetent ordinem a Deo constitutum, & potestas atque doctrina, quæ ab ipso profecta erat, interiret, vel cum moribus corrumperetur; itaut quamvis Pontifices, ac Doctores, ut plurimum essent flagitiosi, Moysis cathedra ubi præerant, & dignitas, quam a Deo obtinebant, non sineret in doctrina aberrare; sed illos quodammodo cogeret bene loqui, etiamsi male viverent, inquit Sanctus Augustinus: *Cathedra Moysis cogebat eos bona dicere, etiam non bona facientes*. Hoc ipsum illis testimonium perhibuit Christus Jesus, admonens Discipulos, ut doctrinam quidem Scribarum, & Pharisæorum audirent, & sequerentur; verumtamen caverent, ne post eorum abirent exempla, vitamque juxta eorum mores componerent. Hoc ipsum potiori jure de Ecclesia dicendum est; Synagoga enim, cui successit Ecclesia, nequaquam majora, quam hæc, amplioraque habere debuit privilegia.

Exempla, vel probationes ex Novo Testamento.

Inutile reor ostendere a Jesu Christo Ecclesiam fuisse institutam, vel Ecclesiam illius Regnum esse, hereditatem, possessionem: ex quo enim Christiani sumus, novam illius sequimur legem, & doctrinam amplectimur; jam credimus unam Ecclesiam, quæ Divino ejusdem Spiritu gubernatur, quam ipse constituit doctrinæ suæ sequestram, & extra quam nemo salutem consequi potest. Quamobrem satis est præcipuas ejusdem proprietates inquirere in novo Testamento ex aliquot factis, vel parabolis, quæ palam, & liquido easdem indigitent.

Ecclesia Filii Dei ædificata super S. Petrum, qui ejusdem visibile caput atque fundamentum declaratur.

Nulla in Evangelio veritas clarius expressa invenitur, quam primatus Sancti Petri, quem Dei Filius Ecclesiæ suæ caput per hæc verba constituit: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*. Verba, quæ illi dicta fuere post gloriosam illam confessionem, qua Petrus palam Magistri sui divinitatem fuerat professus: *Tu es Christus Filius Dei vivi*. Etenim ad remunerandam hujus Discipuli fidem, qui non ex carne, & sanguine, sed per Æterni Patris revelationem didicerat quidquid Messiæ personam respiciebat: Ad remunerandam, inquam, hujus discipuli fidem, Dei Filius illum petram fundamentalem declaravit, super quam ad fidem hanc tuendam Ecclesiam suam erat constiturus. Ob id, testatus deinde est, se pro eo preces fudisse, ne umquam fides illius interiret; *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua*: Ob id illi curam pascendi oves suas commisit postquam charitatis non secus ac fidei illius periculum fecisset: *Simon amas me? Pasce oves meas*. Ob id tradidit illi claves Regni Cœlorum, & ligandi, solvendique facultatem est elargitus. Quam dignitatem Apostoli reliqui numquam in dubium vocarunt; quam primi Ecclesiæ Patres in successorum illius persona recognoverunt, velut eam, quæ vinculum, & nodum unitatis Ecclesię constituit. *Luc. 22.* *Joann. 21.*

De Ecclesiæ infallibilitate in materia doctrinæ.

Ecclesiam autem nec falli, nec fallere posse in doctrinæ materia satis liquido ostenditur per hæc verba; *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam*; hæ quippe inferorum portæ non aliæ profecto sunt, quam error, & vitium. Hoc palam adimpletum est, quia neutrum contra veram prevaluit Ecclesiam, videlicet contra Cathedram Sancti Petri, & Ecclesiam Romanam, quæ nullum docuit errorem, nullumque probavit auctoritate sua vitium; sed e contra a corpore suo omnes avulsit Hæreticos, vitiumque, ubi deprehensum fuit, acerrime est persecuta.

Voluit Deus, ut ad Ecclesiam confugeremus de Religionis nostræ veritatibus erudiendi.

Deus, ut hominum saluti consuleret, eos interioribus vocare gratiis consuevit, eorum cor movere, eosque convertere; sed mox illos ad Ecclesiæ Ministros remittere de iis erudiendos, quæ credenda essent, atque facienda. Ita Angelus missus fuit ad Cornelium Centurionem, non ut illum edoceret, sed auctor esset, ad se Petrum, qui erat in Joppe accersiret. *Hic dicet tibi, quid te oporteat facere*. Nonne hoc brevius fieri potuisset, si Angelus ipse illum edocuisset; Sed sciremus, volebat Deus non ab Angelis, sed ab hominibus nos esse erudiendos. Verum Sancto Augustino magis mirum videtur, quod Sanctus Paulus, qui gentium doctor atque institutor futurus erat, & cui Salvator apparuerat, ut illum converteret, ad Discipulum nomine Ananiam mitteretur: *Surge, & ingredere civitatem, & ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere*. *Actor. 10.* *Actor. 9.*

Ecclesia bonos, ma-

Dei Filius pluribus parabolis, ac similitudinibus in Evangelio declaravit, in Regno suo, hoc est in Ec-

Ecclesia, homines malos sæpe cum bonis permixtos esse, atque confusos. Hoc significat parabola lolii bonis frugibus commixti; similitudo areæ, ubi palea est confusa cum tritico; comparatio retium in mare projectarum ad capiendos pisces, quibus omnia eorum genera intercipiuntur; parabolam Virginum, quarum aliæ, quæ sapientes erant, oleum comparaverant, quo alerent lampades suas, quibus accensis venienti Sponso obviam erant ituræ; aliæ vero, quæ fatuæ, oleum in lampadibus suis non attulerant; quas omnes parabolas, ac similitudines ipse Dei Filius explicat de mixtione bonorum, & nequam, quos aliquando separabit, quemadmodum ipse testatur.

Isque suo sinu complectitur.

Applicationes.

Ecclesia quæ est Domus Dei. 1. ad Timoth. 3. Admiramur sapientis hujus Architecti peritiam, qui ædificii hujus fundamenta jacere novit, ejusque omnes dimensiones rite persecutus est. Non ædificavit eam in mobili arena; Etenim furentes procellæ, quæ toties debacchatæ sunt, eam millies, iterumque millies evertissent, sed super vivum lapidem, ubi fructibus, ac tempestatibus nequicquam concutitur. Hic vir Sapiens est Filius Dei, ipsa videlicet Sapientia, quæ domum hanc non extruxit super mobilem humanarum opinionum arenam, sed super inconcussam fidem illius, cui Petræ nomen attribuit. Deseviere cum maxima sanguinis effusione trecentis annis persecutiones: hæreses secutæ sunt, exercitus pluriforum Regum, ac Imperatorum, ac pluribus sæculis viguere, sed hæc Domus cum solida jecisset fundamenta, semper tot ictibus restitit, & inconcussa permansit.

Ecclesia immobilis est in sententiis suis, atque doctrina.

Mulier amicta sole, & luna sub pedibus ejus. Apocalyps. 12. Hæc amicta sole mulier sub pedibus lunam habens ex Sanctorum Patrum sententia Ecclesia est. Amicta quidem est sole; quæ metaphora non abludit ab ea ratione, qua loquitur S. Paulus, qui cupit, Fideles Jesu Christo indui tamquam vestimento, videlicet, non intrinsecus tantum animari Spiritu illius, sed extrinsecus quoque ejus rei signa præseferre; & si hac locutione uti fas est, illius colores gerere, ut ex ejusdem comitatu, & sequela esse cognoscantur. Sed quæ sequuntur verba: *& luna sub pedibus ejus*, cum luna sit inconstantiæ symbolum. Hæc inquam verba innuunt, Ecclesiam nulli esse obnoxiam mutationi, eamdemque semper esse & in sententiis, & in doctrina; cum sectæ aliæ, quæ falso Ecclesiæ nomen sibi vendicant, indefinenter mutentur, & quid sequantur, ignorent.

Diversitas sententiarum, & opinionum apud Hæreticos.

Confundamus linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. Genes. 11. Deus olim ad conterendam eorum superbiam, qui Babylonicam turrim in Cœlum usque attollere moliebantur, eorum linguam dumtaxat confudit, ita ut se se mutuo non intelligerent, neque ultro citroque sibi aperiri possent operis perficiendi consilia. Hoc ipsum permisisse videtur Providentia eo in consilio, quod inierunt hæretici Ecclesiam novam Catholicæ prorsus oppositam constituendi. Lingua eorum confusa est; se ipsos non intelligunt amplius; quotidie mutantur, ac dividuntur; ac tandem magis ipsi sibi, quam Catholicis adversantur. Hoc palam innotescit præteriti sæculi hæreses cogitanti, quæ in plurimas sectas divisæ in diversa abiere.

Ad Ecclesiam est confugiendum ut sensus Scripturarum habeatur.

Proteges eos in tabernaculo tuo a contradictione linguarum. Psalm. 30. Quotidie audimus, S. Augustinus ait, Scripturas aliter, aliterque explicari. Arius quidem alia ratione, & Manes alia interpretatur, & ex Sancti Verbi hujus abusu, hæreses diversæ nascuntur; *diversæ doctrinæ personant, diversæ hæreses oriuntur.* Quid igitur faciendum est, ne decipiamur? cui Sanctus hic Doctor respondet: *Curre ad tabernaculum Dei, id est ad Ecclesiam Catholicam, ibi protegeris a contradictione linguarum.* Hinc igitur sequitur, Sanctum hunc Doctorem censere, Ecclesiam in Scripturarum sensu falli non posse, quandoquidem ad illam remittens, ut harum explicationem percipiamus, nos nulli obnoxios fore mendacio pollicetur.

In Ecclesia tuti sumus a procellis ac naufragiis.

Imperavit ventis, & facta est tranquillitas magna. Matth. 8. Quærunt Sancti Patres quænam sit hæc navicula, in qua Dei Filius discipulos suos a naufragio eripuit, & ubi furentes ventos sedavit. Sanctus Bonaventura in uit, hanc esse Ecclesiam Catholicam, ubi perfecta inventur malacia: hæreses vero, schisnata, errores a vera religione profugos perturbare; hos vehementissimis agitari procellis, eosque funestissimis perire naufragiis, quibus jure obiciuntur, quia a felici hac navicula, in qua tuto perstitissent, recesserunt. Quod ad nos pertinet, tuti sumus a tempestatibus; ac nostrum tantummodo est certam facere salutem nostram, quia sumus in hac fortunata navi, quæ veluti altera Arca nos a diluvio tuebitur.

Quænam sint claves Regni Cœlorum S. Petro, aliisque Apostolis datæ.

Dabo tibi claves Regni Cœlorum, &c. *Matth.* 16. Claves, quas Dei Filius tradidit Ecclesiæ suæ, atque Sacerdotibus in Apostolorum persona commendavit, sunt clavis scientiæ, & clavis potentiæ: clavis scientiæ ad definiendum quod ad fidem, moresque pertinet, quid credendum, quidque faciendum sit: clavis potentiæ ad ligandum, atque solvendum, ad judicandum, & absolvendum; ad Cœlum claudendum, atque aperiendum. Scientia hæc in Ecclesia deesse non potest, neque hæc potentia revocari: non enim propter hominum vitia amittuntur, cum insparabiliter hæreant ministerio, quod exercent, & caracteri, quo induti sunt.

PARAGRAPHUS IV.

Loci, ac Sententiæ Sanctorum Patrum hujus argumenti.

Nobis & hæreticis nec fides, nec Ecclesia communis. Cyprianus Epist. 73.

Extra Ecclesiam non est salus. Idem.

Ad Petri cathedram, atque ad Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est. Idem; lib. 2. Epist. 3.

Credendum est testimonio Ecclesiæ, quam veracem Christus testatus est. Idem.

Non potest Evangelium ex parte consistere, aut ex parte nutare; aut enim utrumque necesse est ut valeat, aut utrumque vim veritatis amittat. Idem.

Nulla cum talibus, nempe hæreticis, commercia, nulla convivia, nulla colloquia misceantur, simulque ab eis tam separati, quam sunt ab Ecclesia profugi. Idem, Epist. 55.

Non potest Deum habere Patrem, qui Ecclesiam noluerit habere Matrem. Idem, de unitate Ecclesiæ.

Episcopatus unus atque indivisus est, cujus a singulis Episcopis in solidum pars tenetur. Idem.

Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia, & Cathedra una monstretur. Idem.

Numerositas licet diffusa videatur, unitas tamen servatur in origine. Idem.

Deus unus & Christus unus, & Cathedra una super Petrum, Domini voce fundata. Idem, lib. 1. Epist. 8.

Christiana Ecclesia caretis; Christianam ergo charitatem non habetis. Augustin. lib. 2. contra Crescon.

Etsi pro Christi nomine vivus incendereris, (extra Ecclesiam) æterno supplicio puniteris. Idem, ibidem.

Ecclesia aut una aut nulla. Idem.

Ego Evangelio non crederem, nisi me Catholicæ Ecclesiæ commoveret auctoritas. Idem, contra Epist. Manichæi.

Ecce Ecclesia tot manifestissimis Scripturarum testimoniis commendata, prædicta & demonstrata, quid tergiversaris? Idem, contra Donatum.

Simul omnes, quibus consistat Ecclesia, mater dicitur; singuli autem iidem ipsi filii appellantur. Idem, lib. 2. quæst. Evang. quæst. 18.

Christianus non est, qui in Christi Ecclesia non est. Idem, Serm. 181. de temp.

Sola est, in qua opus bonum fructuose peragitur. Idem, ibid.

Nec amare Deum, nec diligere quis potest, qui in Ecclesia ejus non est. Id. tr. 3. de Symb. c. 11.

Hæc errantes filios revocat, mortuos graviter dolet, secum perseverantes indeficienter pascit. Idem, ibidem.

Ecclesia & virgo est & parit, Mariam imitatur quæ Dominum peperit. Idem, Serm. 119. de temp.

Duo Parentes qui nos genuerunt ad mortem, Adam & Eva; Parentes qui nos genuerunt ad vitam, Christus est & Ecclesia. Idem, Serm. 109. de temp.

Congruis alimentis Ecclesia pascit, quos portat in utero, ut ad diem partus sui lætos læta perducat. Idem, tract. 4. de Symb.

Tota Ecclesia constans ex omnibus fidelibus, quia fideles omnes membra sunt Christi, habet illud caput in cœlestibus. Idem, in Psalm. 56.

Si quis absque Ecclesia inventus fuerit, alienus erit a numero filiorum Dei, nec habebit Deum Patrem, qui Ecclesiam noluerit habere Matrem, Idem, tract. 4. de Symb. cap. 10.

Teneamus unitatem; præter unitatem, qui facit miracula, nihil est. Idem, tract. 13. in Joann.

Latus Christi lancea percussum est, & sacramenta fluxerunt, unde facta est Ecclesia. Idem, in Psalm. 126.

Illa quæ per universam constituuntur Ecclesiam, ab ipsis Apostolis tradita & commemorata creduntur, quamvis in eorum dictis, vel consiliis non reperiantur. Idem, lib. 2. de Bapt. cap. 7. & lib. 5. cap. 23.

Ab Jerusalem cœpit Ecclesia, & pervenit ad omnes gentes. Idem, tract. 2. in Epist. Joannis.

Ecclesiam accipite, fratres, non ii solum qui post Domini adventum & nativitatem esse cœperunt sancti, sed omnes quotquot fuerunt sancti, ad ipsam Ecclesiam pertinent. Idem, serm. 44. de divers.

In sole posuit tabernaculum suum, id est in manifesto. Tabernaculum ejus Ecclesia in sole posita est, quia non in nocte, sed in die. Idem, in Psalm. 18.

Templum Dei sanctum ipsa est Ecclesia sancta, Ecclesia una, Ecclesia vera, Ecclesia Catholica, contra omnes hæreses pugnans, pugnare potest, expugnari non potest. Idem, lib. de Symb. cap. 5.

Hoc tenete, ovile Christi esse Catholicam Ecclesiam. Idem, tract. 45. in Joan.

Ecclesia Catholica sola corpus est Christi, extra hoc corpus neminem vivificat Spiritus Sanctus. Idem, Epist. 50. ad Bonif.

Mater omnium hæreticorum est superbia. Idem, lib. contra Epist. Manich.

Non posset error aboriri palliatus nomine Christiano, nisi de Scripturis male intellectis. Lib. 83. quæst. quæst. 4.

Non ad diabolum pertinet sive quis isto vel illo modo erret; omnes errantes vult quibuslibet erroribus, Idem, lib. 1. de Past.

Hoc omnium hæreticorum est, qui rem manifestissimam in luce omnium gentium constitutam videre non possunt. Idem, lib. 2. contra Parmen.

Non ob aliud sunt hæretici, qui Scripturas catholicas legunt, nisi quod eas non intelligentes, suas falsas opiniones, contra earum veritatem pertinaciter asserunt. Idem, lib. 7. de Genes. cap. 9.

Inter Catholicos malos & hæreticos hoc interest, quod hæretici falsa credunt, illi autem vera credentes, non vivunt ita, ut credunt. Lib. quæst. Evang. secundum Matth. quæst. 11.

Sub uno capite Petro, omnes membra sunt Ecclesiæ, Idem, lib. 4. Epist.

Si vis vivere de spiritu Christi, esto in corpore Christi. Idem.

Cathedra Moysis cogebat eos (Pharisæos) bona dicere, etiam non bona facientes. Idem, lib. 4. de doct. Christi.

Quisquis falli metuit hujus obscuritate quæstionis, Ecclesiam de illa consulat. Idem, lib. contra Crescon, cap. 33.

Quid prodest si confitearis Dominum, & blasphemas Ecclesiam sponsam, in qua Christus offenditur? Idem, in Psalm. 88.

Deus judicabit omnes qui sunt extra veritatem, id est extra Ecclesiam. Irenæus, lib. 4. cap. 6. de unitate Eccles.

Si quis in Arca Noe non fuerit, peribit regnante diluvio; quicumque extra hanc domum agnum comederit, prophanus est. Hieronymus Epist. 57. ad Damasum Papam.

Ego portas inferi reor esse hæreticorum doctrinas, per quas illecti homines ducuntur ad tartara. Idem, lib. 3. in Matth.

Quis Hæreticorum non in superbiam extollitur? Idem, in cap. 1. Abdiæ.

Hæretici in semetipsos sententiam ferunt, arbitrio suo de Ecclesia recedentes; quæ recessio propriæ conscientiæ videtur esse damnatio. Idem.

Hæretici omnes idololatras vincunt impietate. Idem, in Isaiam.

Fateor me nunquam hæreticis pepercisse, & omni egisse studio, ut hostes Ecclesiæ mei quoque hostes fierent. Idem, lib. 1. contra Pelagianos.

Omnes hæretici tument, omnes scientiam pollicentur. Tertull. lib. de præscript.

Si hæretici sunt, Christiani esse non possunt. Idem, ibidem.

Facilius est solem extingui, quam Ecclesiam obscurari. Chrysost. Hom. 4. de verbis Dom.

Viperea hæreticorum vitate colloquia, nihil vobis commune sit cum iis, qui solo sunt nomine Christiani. S. Leo, Serm. 18. de Pass. Dom.

Hæreticorum & schismaticorum venena vitate, meumque circa eos odium sectamini; scitis ipsi, quod nullus mihi nec pacificus quidem sermo cum eis unquam fuerit. Ajebat S. Antonius moriens. S. Athanasius in vita S. Anton.

Diversis locis sunt diversa, sed una mater superbia omnes hæreses genuit, sicut una mater Ecclesia Catholica omnes Christianos fideles toto orbe diffusos. Augustin. lib. de Pastor. cap. 8.

Ecclesia mater est, quæ nos de Christo peperit, hæc Martyrum sanguine parturivit, hæc in sempiternam vitam peperit, & fidei lacte nutriviit & nutrit. Idem, Epist. 38. ad Lætam.

Perhibet testimonium Christus Ecclesiæ. August. de unitate Eccles.

Habent illi (alii Pastores) sibi assignatos greges, singuli singulos; tibi universi crediti, uni unus, nec modo ovium, sed & Pastorum omnium unus Pastor. Bernard. ad Eugenium.

Doctrina fidei una est, aliis doctrinæ multæ sunt, quia a recto multis modis contingit deviare. Div. Thom. in cap. 2. Epist. ad Hebræos.

Beatitudini tuæ, id est cathedræ Petri communione consocior. Ego clamito: si quis cathedræ Petri jungitur, meus est. Hieronym. ad Damasum.

Illa sola est credenda veritas, quæ in nullo ab Ecclesiastica traditione discordat. Origenes tract. 29. in Matth.

Non potest abscondi civitas supra montem posita; sed Donatistis operta est, qui audiunt tam lucida & manifesta testimonia, quæ illam toto orbe demonstrant, & malunt clausis oculis ostendere montem, quam in illum ascendere. August. ad Donatistas.

Quid amplius dicturus sum, quam cæcos, qui tam magnum montem (Ecclesiam) non vident? qui contra lucernam in candelabro positam oculos claudunt? Idem, tract. 2. in Epist. Joann.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologiæ penu deproni potest ad hoc argumentum.

Accurata Ecclesiæ definitio.

Ecclesia eo in sensu, in quo illam istic accipimus, est cætus omnium Fidelium in toto terrarum orbe late incolentium, qui eamdem profitentur fidem, eadem fulciuntur spe, & ad eumdem finem contendunt, nec non conjuncti sunt in Communione eorumdem Sacramentorum sub eodem visibili capite in terris Jesu Christi Vicario. Hanc notionem nobis tribuunt Sancti Patres, quæ in fidei nostræ symbolo his verbis exprimitur, *Credo in unam, Sanctam, Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam.* Singulæ hujus definitionis partes satis innotescent ex iis, quæ deinceps dicemus.

Unius Ecclesiæ necessitas.

Quamvis Verbum Divinum humanam nequaquam induisset naturam, neque extitisset Homo-Deus Ecclesiæ Caput; semper tamen opus fuisset, ut corpus existeret, quod veri Dei fidem profiteretur; ideoque semper omnibus sæculis ab ipsis usque terrarum primordiis non defuit Ecclesia. Sed hæc veritas multo magis innotuit, postquam misit Deus filium, ut divinitatem suam hominibus traderet cognoscendam. Hoc enim supposito, quod in dubium revocari non potest, Jesum Christum venisse, ut homines salvos faceret, & edoceret; opus est, ut pro vero Deo agnoscatur; atque habeat adoratores, qui legem, ac doctrinam ipsius sequantur, & fervent. Qui autem eum ita colunt, & norunt, vel qui se in illum credere profitentur, vere Ecclesiæ corpus componunt, cujus ille Caput est, Principium, & Finis. Veritas hæc adeo constans est, ut quicumque disputant, quænam sit vera Ecclesia, vere Ecclesiæ necessitatem supponant; & nihil adeo constanter creditur, quam quidquid ante omnem controversiam creditur; ideoque hic est inter articulos Fidei: *Credo in unam Ecclesiam.*

Duæ præcipuæ limitationes nominis Ecclesiæ.

Antequam loquamur de qualitatibus, & proprietatibus essentialibus hujus Ecclesiæ, notandum est inter plures nominis Ecclesiæ significationes duas esse præsertim, quæ ad nostrum pertinent argumentum, & quæ in Scripturis inveniuntur. Nam aliquando nomen hoc usurpatur pro cætu omnium fidelium, qui ab ipsis Mundi incunabulis ad hæc usque tempora extiterunt; nam quemadmodum quovis tempore una extitit vera Religio, opus fuit, unum esse cætum, atque societatem mortalium, qui eam fuerint, sive in lege naturæ, sive in lege scri-

ſcripta profeſſi. Secundo nomen Eccleſiæ in lege gratiæ in ſenſu arctiori uſurpatur pro cœtu fidelium in eadem fide, eorumdemque Sacramentorum Communione coaleſcentium. Opere tamen pretium eſt ſcire, quamquam in communi ſermone de duplici hac ſocietate verba fiant, tamquam de duabus Eccleſiis; attamen utramque unam tantum eſſe, ſed ſub duplici, varioque ſtatu, cum enim altera ſit alterius figura, eædem creduntur veritates, quæ in altera quidem fuere promiſſæ, in altera vero adimpletæ, ideoque unitatem, quæ Eccleſiæ eſſentialis eſt, ibi perfecte ſervari.

Eccleſia bonos malosque complectitur.

Quandoquidem Eccleſia, de qua verba facimus, eſt cœtus fidelium, illud primum animadvertendum occurrit, hunc videlicet cœtum ex duplici perſonarum genere coaleſcere, ex bonis ſcilicet, & malis. Mali ii ſunt, qui quamvis ſint eorumdem Sacramentorum participes, eamdemque fidem habeant, ac boni, ab illis tamen & vita, & moribus diſcrepant. Boni vero ſunt illi, qui ſimul conjuncti ſunt non ſolum in ejuſdem fidei profeſſione, & eorumdem Sacramentorum Communione; verum etiam per Spiritum gratiæ, & per vinculum Charitatis; de quibus Apoſtolus ait: *Cognovit Dominus, qui ſunt ejus*. Quamquam autem ex quibuſdam ſignis conjicere liceat, quinam ſint illi, qui ex numero Sanctorum ſunt, hoc tamen certo ſciri non poteſt: ideoque credendum non eſt, per Eccleſiam, ad quam nos Salvator remittit, & cui nos obtemperare jubet, loqui voluiſſe de hac Eccleſiæ parte, quam juſti, & ſancti componunt; cum enim ignota ſit, non poſſet liquere, ad quorum judicium eſſet configiendum, & quibus obtemperandum. Itaque Eccleſia bonos, maloſque complectitur; ſed quamvis Fides Catholica tamquam conſtantem veritatem putet, utroſque ſimul pertinere ad Eccleſiam: Fidelibus tamen oſtendendum eſt, eadem fide edoceri, tantum eſſe diſcriminis inter duas haſce partes conſtituentes Eccleſiam, quantum paleam inter, ac triticum, quæ promiſcue in area ſunt; & quantum inter ſama, & mortua membra, quæ ſunt in corpore eodem.

2. ad Tim. 2.

Calviniſtæ catholicos arguunt, quod male Eccleſiam deſtinant.

Calviniſtæ injuſte, inepteque Catholicis objiciunt Theologis, quod male corpus tantum Eccleſiæ deſiniant, prætermiſſa charitate, quæ illius veluti anima eſſe debet. Supprimunt ergo, inquiunt illi, partem immo potiſſimam partem ejuſdem eſſentiæ, & ex eorum ſententia, addunt iidem, haberi tamquam vera Eccleſia poteſt privata vitæ, & charitatis ſocietas. Quibus ita Bellarminus reſpondet: Animadvertendum eſt, Cardinalis hic ait, ex Sancti Auguſtini ſententia Eccleſiam profecto eſſe corpus vivens, ex anima, & corpore compoſitum. Eccleſiæ anima conſiſtit in interioribus Spiritus Sancti donis, fide, ſpe, & charitate; Eccleſiæ vero corpus in exteriore fidei profeſſione, & Communione Sacramentorum. Hinc oritur, nonnullos eſſe ex anima ſimul, & corpore Eccleſiæ, ideoque interius, exteriuſque conjunctos eſſe cum Jeſu Chriſto, qui eſt Caput ejuſdem; & hi perfecte in Eccleſia ſunt, quia ſunt veluti viventia membra in corpore. Alii vero participes ſunt animæ Eccleſiæ, non autem corporis ejuſdem, ut Catechumeni, ſi fidem habeant, & charitatem. Alii denique ſunt de corpore Eccleſiæ, non autem de anima; ſi videlicet, quibus nulla interior virtus eſt, ſed qui aliquam ob cauſam, quæcumque illa ſit, fidem profitentur, & ſunt Sacramentorum participes ſub ſacro Paſtorum ſuorum regimine. Definitio igitur, quam de Eccleſia tradunt Theologi, poſtremam hanc tantum rationem complectitur, qua in Eccleſia aliquis eſſe poteſt, & quæ ſaltem eſt neceſſaria, ut aliquis Eccleſiæ viſibilis membrum eſſe poſſit: quæ quidem ratio ad Eccleſiam pertinendi omnium imperfectiſſima eſt, ſed ſine hac omnino in Eccleſia eſſe non poſſumus.

Hæretici male definiunt Eccleſiam.

Qui Reformatæ Religionis aſſertores ſe jactant, ſane oſtendunt, ſe falſam animo ideam concipere de vera Eccleſia, cum ajunt, & Scripturis ſuis evulgant, Univerſalem, Catholicamque Eccleſiam generalem eſſe eorum omnium cœtum, qui in univerſo terrarum orbe Jeſu Chriſti Evangelium profitentur, hanc vero in plures particulares Eccleſias eſſe diviſam, quarum aliæ puræ ſunt, impuræ aliæ; aliæ quidem Hæreticæ, & aliæ Schiſmaticæ, quæ nihilominus omnes ſunt Eccleſia Jeſu Chriſti, quemadmodum homo mendax, ſemper homo eſt, licet mendax. Præclaram ſane ſimilitudinem! Non ſentiunt iſti, hominis eſſentiam non eſſe poſitam in verbis; & Eccleſiæ quidem eſſentiam eſſe docere veritatem, Catholici vero Chriſtiani eſſe eamdem credere! Nonne hoc eſt ex myſtico Jeſu Chriſti corpore corpus monſtruoſum efficere, ex veritate, & mendacio, ex fide, hæreſique compoſitum? Principium hoc nonne manifeſtam contradictionem involvit? namque Hæreticum, & Schiſmaticum eſſe, ſane eſſe extra Eccleſiam. Nonne unitas, infallibilitas, veritas, aliæque omnes eſſentiales Eccleſiæ Jeſu Chriſti veritates hac una opinione evertuntur?

Una tantum eſt Eccleſia.

Facile flagitioſi homines, Hæreticique ſibi perſuaderent, Religiones omnes, quæ verum Deum conſitentur, bonas eſſe: ſi enim hoc verum eſſet, nemo conſcientiæ ſtimulis torqueri deberet, quamcumque ſectam adoptet, & integrum cuicumque eſſet pro modulo, ac libidine ſua Deo ſervire. Cum Deus ſit veritas per eſſentiam, mendacio coli non poteſt; ideoque opus eſt, cultum, qui eidem præbetur, fidei inniti, quæ ſit veritati conformis. At veritas perfecte una eſt; nullas umquam admittere poteſt contradictiones; nihil æque ſimplex eſt, ac ejus eſſentia, quæ indiviſibilis eſt. Cum igitur unitas adeo ſit intrinſeca veritati, & a natura ejuſdem ſuperari minime poſſit, quomodo veritas pati poſſet ingentes illas contradictiones, quæ neceſſario in fide duarum Religionum oppoſitarum, duarumque Eccleſiarum deberent occurrere? Tandem enim, ut duæ fiant Eccleſiæ, duæque Religiones, opus eſt, ut inter ſe differant aliqua in re magni momenti, quæ vel ad divina, vel ad morum diſciplinam pertineat. Hoc in caſu fieri nequit, ut utraque fides vera ſit; veritas enim eſſentialiter adhæret unitati, & veritatem ferre non poteſt; ideoque fieri nequit, ut utraque Religio ſit bona, & utraque Eccleſia ſit vera.

Variæ Theologorum ſententiæ, ubi nihil deciſum eſt, varias quidem ſcholas, non varias conſtituunt Eccleſias.

Occurrunt profecto apud Catholicos Doctores variæ, oppoſitæque ſententiæ, & quotidie recentes agitantur in ſcholis quæſtiones de graviſſimis rebus, ubi eruditiſſimi Theologi inter ſe mirum diſſentiunt. Hoc nobis paſſim obtrudunt Hæretici; ſed facile reſpondemus, Catholicos nulla in re diſcrepare, ubi aliquid credi jubeat Eccleſia; ſed in iis tantum, ubi integrum eſt cuilibet, quod magis arriſerit ſentire, ac judicare, quippe, quæ neque Scripturis, neque Conciliis, neque Traditione definita fuere; quorum ubi acceſſerit decretum, omnes intellectum ſuum ſub Cæthedræ Sancti Petri, quæ eadem eſt, ac Jeſu Chriſti, auctoritate captivant.

De Eccleſiæ unitate.

Princeps inter Eccleſiæ proprietates, quemadmodum in Niceno Symbolo memoratur, Unitas eſt. Hæc autem tanta mortalium multitudo late in tot locos inter ſe remotiſſimos diffuſa, Eccleſia vocatur propter rationes, quas in Epiſtola ad Epheſios adfert Apoſtolus, videlicet: *Unus Dominus, una fides, unum baptiſma*, & ab uno tantum inviſibili Capite, alteroque viſibili Eccleſia gubernata. Jeſus Chriſtus inviſibile eſt caput illius, Pater enim Cœleſtis *ipſum dedit Caput ſupra omnem Eccleſiam*. Caput vero viſibile ille eſt, qui quatenus legitimus Sancti Petri Succeſſor, Eccleſiæ Romanæ obtinet ſedem. Omnes enim Patres conſentiunt, opus fuiſſe, unum dumtaxat eſſe viſibile Caput Eccleſiæ, ut ejuſdem unitas conſtitueretur, ac ſervaretur. Sanctus Ireneus, Sanctus Cyprianus, Optatus Milevitanus, Sanctus Hieronymus, Sanctus Ambroſius, Sanctus Auguſtinus, Sanctus Baſilius, &c. docent hoc ipſum. Itaque cum plures populi ſubjecti ſint auctoritati alicujus Principis, unum tantummodo imperium, ac unum corpus efficiunt. Ad hæc quemadmodum anima omnia corporis membra animat, ita idem ſpiritus fidelibus omnibus communicat gratiam. Ita ut ſicut corpus humanum ex pluribus membris conſtat, ac omnia membra anima eadem animantur; ſic myſticum Jeſu Chriſti corpus, quod eſt Eccleſia, ex pluribus Fidelibus compoſitum eſt, in quo unus, & idem Spiritus operatur omnia, ſingulis, prout ipſi libuerit, ſua dona diſtribuens. Ita omnes eamdem ſpem habemus, ad quam omnes evocati ſumus, quemadmodum idem teſtatur Apoſtolus; omnes enim idem ſperamus, æternam videlicet felicitatem. Denique omnes eamdem fidem ſequi, ac tueri profitemur, ut, ſicuti idem dicit Apoſtolus; *non ſint ſchiſmata in nobis*: Et unum tantum eſt baptiſma, quod Fidei Chriſtianæ ſignum eſt, & Sacramentum.

Ad Epheſ. 4.

Ad Epheſ. 1.

Ad Epheſ. 4. 1. ad Cor. 12.

Eccleſia Sancta eſt, cur, & quomodo.

Altera Eccleſiæ proprietas Sanctitas eſt. Veritatem hanc ex Sancto Petro didicimus: *Vos genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta*. Sancta porro vocatur Eccleſia, quia Dei cultui dicata eſt, & ſanctum dici conſuevit quidquid divino cultui deſti-

ſtinatum eſt: & Fideles facti ſunt Sancti, quia facti ſunt populus Dei, cum ſeſe illi devoverunt ſuſcipientes baptiſma, & amplectentes fidem, licet ut plurimum ea non expleant, quę polliciti ſunt: eodem pacto qui artem aliquam profitentur, eo appellantur nomine, quo illi, qui eamdem exercerent, vulgo nuncupantur, quamvis non omnia artis ejuſdem præcepta ſectentur. Secundo, Sancta vocatur Eccleſia, quia adhęret Jeſu Chriſto, tamquam Capiti ſuo, qui omnis ſanctitatis eſt fons, unde Spiritus Sancti dona, & divitię bonitatis Dei in omnem Eccleſiam emanant. Tertio, Sancta eſt Eccleſia; hęc enim una verum offert ſacrificium, atque cum fructu uti poteſt Sacramentis, per quę, tamquam efficacia gratię inſtrumenta Deus veram Sanctitatem communicat; ita ut nemo vere ſanctus eſſe poſſit, & in hujus Eccleſię ſinu non eſſe.

Eccleſia dicitur Catholica, ſeu Univerſalis.

Tertia Eccleſię proprietas eſt, Catholicam eſſe, videlicet Univerſalem. Hoc autem nomine jure fuit appellata, nam, uti Sanctus Auguſtinus animadvertit, ab ortu in Occaſum uſque protenditur, ita ut non ſolum intra unius Regni, vel nationis fines non contineatur, ut terrę hujus imperia, vel Hæreticorum ſocietates, verum etiam ſinu ſuo omnes homines complectatur, ſive Gentiles ſint, ſive Judæi, Barbari, & Scythæ, ut inquit Apoſtolus: denique Fideles omnes, qui ab Adam ad hæc uſque tempora extiterunt, atque ad finem uſque mundi exiſtent, qui veram fidem profeſſi ſunt, ac profitebuntur, ad eamdem ſpectant Eccleſiam. Hæc autem proprietas tutior nota eſt, ex qua vera Eccleſia a falſa poſſit dignoſci.

Ad Coloſſ. 3.

Eccleſia dicitur Apoſtolica.

Eccleſia hoc appellatur nomine, quia ſuam ducit originem ab Apoſtolis, qui prædicarunt Evangelium; Eccleſiæ enim doctrina nupera non eſt, neque nudius tertius prodire cœpit, ſed eadem eſt, quam docuerunt Apoſtoli, & quę eorum miniſterio in omnem terram late ſe effudit. Ideo Nicenæ Synodi Patres, afflante Deo, cum oſtendere vellent quænam eſſet Catholica Eccleſia, in Symbolo Apoſtolicę nomen addidere.

De Eccleſiæ infallibilitate.

Eccleſia non eſſet amplius Eccleſia Jeſu Chriſti: ſi erraſſet, vel errare poſſet in fide; fidei enim, doctrinæque veritas, atque puritas eſſentialis eſt Eccleſiæ, quam Jeſus Chriſtus conſtituit. Hæc illius eſt definitio, vel ut cum Theologis loquar, eſt illius forma eſſentialis. Cum autem Eccleſia ſemper ſubſiſtere debeat, ſecundum Scripturas; debet quoque in fide inconcuſſa eſſe, & infallibilis. Quærenda igitur in terris Eccleſia eſt, de qua adimpleri valeant hæc Jeſu Chriſti verba: *Et portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*; & altera illa promiſſio, qua præſidium ſuum eidem recipit numquam defuturum. Quid factum eſſet de omnibus hiſce promiſſionibus, ſi verum eſſet, quod novatores effutiunt, veram doctrinam defuiſſe Paſtoribus Eccleſiæ ante hoc tempus annos mille, vel etiam ducentos; Doctores ejuſdem prædicaſſe mendacium; Antiſtites, Concilia, Pontifices erraſſe, novoſque Prophetas, Apoſtoloſque ſuſcitaſſe intermortuam fidem; veritatem, quæ exulaverat revocaſſe, Evangelium, quod perperam intelligebatur, explicuiſſe; extinctum accendiſſe lumen; diruta fundamenta reſtituiſſe, ac denique collapſum Templum everſam Eccleſiam iterum ædificaſſe? Ita nonnulli ex eorum Auctoribus loquuntur; verum enim vero ullane dictis eorum ſpecies ineſt veritatis? Hæc ſi deeſſet Eccleſiæ infallibilitas, incertiores eſſemus in iis, quæ ad fidem pertinent, quam Pyrrhonici olim in ſcientiis humanis. Quis tuto affirmaret Scripturarum libros eſſe Canonicos, ſi Eccleſiam, a qua nobis exhibentur, falli poſſe crederemus? Cum etiam mihi perſuaſum eſſet, hoc Dei verbum eſſe, Sacra Biblia; non tamen ſatis eſt illius aſſequi litteram, quandoquidem litteram occidere, Div. Paulus teſtatur, & docet experientia; Hæreticos omnes eidem mordicus inhærere. Senſus igitur tenendus eſt; quinam vere hunc mihi aperiret, niſi illum mihi traderet Eccleſia, quandoquidem ad illam jubeor confugere, eamque audire? At ſi hæc Eccleſia in fide me decipere poteſt, in periculum adducor, ut fallar, cum ad illam conſulendam remittor.

Variis quidem ſcholis, non varias conſtituunt Eccleſias.

De Eccleſiæ unitate.

Ad Epheſ. 4.

Ad Epheſ. 1.

Ad Epheſ. 4. 1. ad Cor. 12.

Opus erat, ut in Eccleſia Cathedra veritatis adeſſet.

Opus erat, ſe, ubi Deus veram pro fide, moribuſque ſapientiam doceret, ut ad eam, ubi occaſio ſeſe offerret, ac urgeret neceſſitas, conſulendam poſſemus confugere. Dici profecto nequit hæc eſſe Sacra Scriptura, ut ajunt Hæretici; quia de hujus Scripturæ ſenſu queſtio eſt, & quęlibet ſecta hunc pro ſe ſta-

re contendit; alioquin hoc non eſt diſputationem dirimere, ſed erroribus omnibus aditum aperire, ſi cuilibet integrum ſit Scripturas in eum, qui ſibi magis arriſerit, ſenſum interpretari. Quemadmodum ergo non ſufficit, ut in republica optimæ latę ſint leges, ſed judices quoque requiruntur, qui ſecundum eaſdem pronuncient, eaſque judiciis ſuis explicent illis, qui apud ſe lite contendunt, quia leges hæ ſe ipſas non explicant: ita non ſatis eſt, adeſſe in Eccleſia Scripturam certiſſimam, atque divinam; ſed opus eſt judice per Jeſum Chriſtum conſtituto, qui ſecundum Scripturę ſenſum definiat, & in iis, quæ ad fidem pertinent, omnem dirimat dubitationem. Hoc autem omnium ſæculorum conſuetudine probatur; ſemper enim ad Eccleſiam concurſum eſt.

De particulari Hæreticorum Spiritu.

Error, ac inſaniſſima audacia, qua noſtrorum temporum Hæretici jactant, Deum ſibi verum Scripturæ ſenſum inſpirare, ideoque ſe omnino certos eſſe de fidei ſuæ veritate, & dubitare non poſſe, quominus vitam bonam arripuerint: hic error inquam, vel potius præſumptio, quę particularis ſpiritus vocatur, fons eſt errorum omnium, ac principium, ſuper quo mortalium omnium indoctiſſimi, atque pertinaciſſimi, ſi locum haberent, novam inſtituere poſſent Religionem, novamque Eccleſiam fundare illius contemnentes auctoritatem, quæ omnibus temporibus viguit, & rejicientes Conciliorum Canones, jugem Traditionem, ac unanimen Sanctorum omnium Doctorum ſententiam: namque Anabaptiſtæ, Templarii, Sociniani, & ipſi æque affirmare poſſunt, ſe Dei Spiritum habere; & ſi id unum quæritur, ut alicui id alte perſuaſum ſit; hoc illis melius, quam Calviniſtis erit perſuaſum; & ſi hoc locum habuerit; jam nulla amplius erit Eccleſia, nullum commune inter fideles vinculum, ſed redigemur omnes ad turbam hominum qui fanatiſmo laborant, ac ſuo ſe rapi ſinunt Enthuſiaſmo, quorum ſinguli putabant ſe Divino Spiritu regi, quin quærant, quo ſpiritu alii regantur. Nulla inter homines erit amplius ratiocinatio, nulla ſeſe illuminandi ratio; & Sophiſtarum impudentiſſimus quilibet perfracto quocumque recti ſenſus canone, ſe Dei ſpiritum habere, nos vero non item affirmabit. Elapſi vero ſæculi deformatoribus nihil aliud fere verſabatur in ore; verum ob particularem hunc ſpiritum, quem probare nullo poterant argumento adeo acre illis bellum illatum eſt, ut eorumdem ſucceſſores hujus puduerit ſententię: hodie vero ad eamdem non confugiunt, niſi tunc demum, cum ad incitas redacti, quo ſeſe vertant non habent, & quid reſpondere poſſint ignorant.

Eccleſia in fide reformari non poteſt.

Vera Eccleſia aſſentiri nequit ulli dogmatum ſuorum de fide reformationi; non enim eſſet amplius Eccleſia vera, ſi locum habere poſſet hæc reformatio. Quod autem ad reformationem, abuſum in praxi non generalem, quidem, ſed particularem, numquam hoc ſe indigere negavit Eccleſia; ideoque ſæpe in generalibus Conciliis congregata eſt, nec non Synodos, & provincialia coegit Concilia, quę in id indeſinenter incumbunt. Cæterum licet hodie non viderentur etiam, ut olim homines, qui caracterem ſuum actionum infamia, & vitæ turpitudine dedecorarent; hoc præbere non poſſet anſam alicui obedientiam detrectandi Preſulibus, & Paſtoribus, qui regunt Eccleſiam; non enim ideo minus veritas per os illorum ſeſe proderet; quia non eorum inhæret perſonæ, ſed Eccleſiæ, a qua mittuntur, quæ illis auctoritatem impertit, & nos illorum opera erudit.

PARAGRAPHUS VI.

Delecti ex Aſceticis, & recentioribus Concionatoribus loci hujus argumenti.

Elogium Eccleſiæ, quæ Dei opus eſt.

SI de Eccleſiæ perfectione judicium ferre velimus ex eo quod eſt, ex eo, qui illam efformavit, ex pretio, quo ſtetit, ex ordine, per quem viget, ex divitiis, quas poſſidet, ex inconcuſſa firmitate ſua, ac tandem ex eorum ſanctitate, qui illam componunt, nihil ſane adeo magnum, divinum, operoſum, completum, optimum, miraculoſum, ſanctum, ideoque nihil adeo admiratione dignum, quam Eccleſiam inveniremus. Qui majori laborant cæcitate in ejuſdem raperentur admirationem, atque in ea erumperent verba: *A Domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris*. Et ſane nihil majus, nihilque divinius eſt ipſa, quæ eſt myſticum Jeſu Chriſti corpus, & pro membris

Pſalm. 117.